

MODERNIEN MESTARIEN PUHETTA

Juuri ennen joulua ilmestynyt Sarjakuva, rakastettuni liittyy Kustannus Otavan sarjakuvan suurteosten jatkumoon: Heikki Kaukorannan ja Jukka Kempin perusteos Sarjakuvat ilmestyi vuonna 1972 ja sen laajennettu laitos vuonna 1982. Heikki ja Soile Kaukorannan ja Jukka Kempin antologia Sarjakuvan maailmat tuli vuonna 1982. Heikki Jokisen ja Juhani Tolvasen 80-luvun suomalaisia sarjakuvia esittelevä Ruututarha vuonna 1983. Kymmenen vuoden tauon jälkeen Otava satsaa jälleen sarjakuvan perusteokseen.

Otavan aiemmista suurteoksista Petri Kempin ja Juhani Tolvasen Sarjakuva, rakastettuni muistuttaa onit Sarjakuvan maailmat -antologiaa: molemmissa on tekijäesittelyitä ja sarjakuvanäytteitä. Sarjakuvan maailmat panostaa kuitenkin enemmän sarjakuvan kuin tekijöihin.

- Sarjakuvan maailmat on ärsyttävä, koska siinä ei ole kokonaisia sarjakuvia, toteaa Petri Kempin.

- Se on kuin pikajuna, joka pyyhäyttää kaiken ohii kovaa vauhtia, ikkunasta näkee vain vilahduksen kiehtovasta paikasta. Meidän kirjassamme pyyhdytään joka pysäkillä ja näytteet ovat kokonaisia sarjakuvia, täsmentää Juhani Tolvanen näiden kahden teoksen eroja.

Petri Kempin ja Juhani Tolvasen.
Piirros Pentti Nuortimo

paisuminen tuntui hyvältä: niin laajaa teosta he eivät itse olisi kustantajalle uskaltaneet tarjota. Myös ehdotus väriitteestä tuli kustantajan puolelta.

Ainoa ongelma oli rahoitus. Amerikkalaisten ja eurooppalaisten artistien haastatteluun kuluu rahaa ja aikaa. Haaveista tuli kuitenkin totta, kun Suomen kulttuurirahasto myönsi 25 000 markan ja Taiteen keskustoimikunta 27 500 markan apurahan. Apurahojen turvin tekijät ottivat virkavapaata, pakkasivat kapsäkkinsä ja lensivät tapaamaan kuuluisia ja rikkaita sarjakuvataiteilijoita.

Nauha pyörii

Haastattelut ovat Kempin ja Tolvasen kirjassa etusijalla.

Tekijöiden mukaan kuvitus ja sarjakuvanäytteet on valittu niin, että ne tukevat haastatteluosuuksia. Mukana on kuitenkin myös pari tekijää, joiden haastatteluun osoitettiin mahdolliseksi.

- Tardi teki meille oharin. Hän ei koskaan saapunut sovituihin tapaamisiin, eikä häntä sen jälkeen saanut edes puhelimitse kiinni.

Amerikan erakko, Bill Watterson, oli vielä hankalampi: häneä tekijät eivät saaneet koskaan edes henkilökohtaista viestiä.

- Lähetimme hänelle viestejä agenttien ja muiden henkilöiden välityksellä, mutta emme koskaan onnistuneet edes tapaamaan ketään, joka olisi henkilökohtaisesti tavannut hänet, Kempin kertoo. - Tapasimme aina jonkun, joka sanoi tuntevansa jonkun toisen, joka tun-

tee jonkun Wattersonin ystävän.

- Syndikaatin edustajat näkivät kovasti vai-
vaa, mutta olivat hyvin pahoillaan, sillä hekään eivät ole koskaan tavanneet Wattersonia, Tolvanen toteaa.

Suurin ero amerikkalaisten ja eurooppalaisten haastattelijain välillä oli Kempin ja Tolvasen mukaan se, että amerikkalaispiirtäjät olivat selvästi tietoisempia sarjakuvan perinteestä ja he suorasivat sarjakuva-alaa aktiivisemmin. Eurooppalaiset tekijät olivat tulleet sarjakuvakuvioihin muilta aloilta, ja heistä useimmilla oli jonkinlainen taidetausta.

- Ehkä joku Tintin-lehti on kuulunut niin olennaisesti eurooppalaistekijöiden elämään, ettei siitä enää edes puhuta, Tolvanen huomauttaa.

Haastateltavista toimittajat kehuivat erityisesti Bilalla, Mattottia, Cabanesia ja Spiegelmania, joiden tapaaminen oli hyvin avartavaa. Positiivisena muistona on jäänyt mieleen myös Hernandezien haastatteluupakka: hollywoodilainen 1910-luvulla perustettu kulttuurivintola Musso & Frank, joka mainitaan mm. Raymond Chandlerin romaanissa Pitkät jäähyväiset. Huonoja muistoja liittyy Loustalin

haastatteluun: mies oli kiireinen ja huonotuulinen, eikä hänestä saanut oikein mitään irti.

Ilmestyy, ei ilmesty, ilmestyy

Aluperin Sarjakuva, rakastettuni oli ajoitettu ilmestyväksi syksyyn 1991. Haastattelijain työstäminen oli kuitenkin hidasta, ja vuorenkorkuinen materiaali vaati melkein kolme kirjoituskertaa, ennen kuin tekstiosuus oli nykyisessä asussaan.

Sen jälkeen teoksen piti ilmestyä kesällä, mutta sarjakuvien julkaisu-aikeuksien hankinta viivästytti sitä vielä puolella vuodelta.

Viivästymisten takia koko teoksen asema suomalaisen sarjakuvan kentässä on ehtinyt muuttua. Kun Kempin ja Tolvanen aloittivat työnsä, oli valtaosa heidän valitsemistaan tekijöistä Suomessa tuntemattomia. Nyt enää kahden taiteilijan tuotanto on jäänyt suomalaisen kielialueen ulkopuolelle: Goetzingerin ja Pradon. Kymmenen vuotta sitten ilmestyneen Sarjakuvan maailmat -teoksen esittelemistä taiteilijoista melkein puolet on edelleen albumimuodossa suomentamatta.

Kempin ja Tolvanen eivät kuitenkaan pidä pahana sitä, että suomennetut albumit ehti-

vät markkinoille ennen heidän kirjaansa. Päinvastoin, he uskovat teosten saavan tukea puolin ja toisin.

Kun haastatteluosuudet oli hiottu julkaisukuntoon, oli bibliografioiden, kuvituksen ja sarjakuvanäytteiden vuoro. Bibliografioiden toimittaminen ja kuvanäytteiden valinta oli työstä, mutta varsinaiset sarjakuvanäytteet olivat hankalimpia: lyhyitä sarjakuvanovelleja ei yksinkertaisesti ole.

- Bilallia oli vaikeata löytää näytteitä, joita ei ole jo suomennettu. Jos emme olisi huomanneet loistavia Coeurs Sanglants -juttuja, olisimme joutuneet ottamaan jonkun tosi huonon 70-luvun sci-fi-sarjakuvan, Tolvanen kertoo.

Myös Goetzingerin ja Loustalin kohdalla tekijät törmäsivät lyhyiden tarinoiden puutteeseen. Mattottia valittu sarjakuva on ainoa, joka on osa suurempaa kokonaisuutta.

On mestareita ja mestareita

Vaikka teoksen luonne kustantajan toivomuksesta muuttuikin, pysyi haastateltavien tekijöiden määrä Kempin ja Tolvasen mukaan osapuolien samana: alunperin mielessä oli 15 tekijää. Tekijöiden nimet toki vaihtelivat.

- Jos Yves Chaland eläisi, hän olisi ilman muuta tullut mukaan, Tolvanen paljastaa. - Harkitsimme myös sellaisia tekijöitä kuin Serge Clerc, Charles Burns, Régis Franc...

- Joakim Pirinen oli koko ajan mukana, mutta hän kieltäytyi haastattelusta ja ilmoitti, ettei hän enää tee sarjakuvia. Kempin kertoo. - Myös Alan Moore kuului listalle, mutta hän ei suostunut haastateltavaksi.

Tekijät alkoivat liittää kirjaan myös esittelyartikkelin japanilaisesta sarjakuvasta, mutta huomasivat pian, että se jäisi väkisin pintaraapaisuksi, eikä istuisi teoksen kokonaisilmeeseen.

Kirjan johdannoksi tuli lyhyt esittely neljästä tekijästä, jotka Kempin ja Tolvasen mukaan ovat kehittäneet sarjakuvailmaisua: Eisner, Schultz, Crumb ja Pratt. He ovat "vanhoja mestareita", jotka ovat valmistelleet tietä "uusiin mestareiden" esiinmarssille.

Niin tarpeellista kuin kirjaan valittujen mestareiden esittely onkin, en malta olla laatimatta vaihtoehtoisia "mestariilista": miltähän näistä tekijöistä koottu teos näyttäisi?

Vanhat mestarit: Guido Crepax, Claire Brétecher, Barbe, Altan, ja Didier Comès. Uudet mestarit: Mark Beyer, Bill Sienkiewicz, Bézian, Howard Chaykin, Richard Sala, Charles Burns, Daniel Torres, Frank Miller, Marti, Carol Swain, Dave McKean ja Marc Caro. Ehkä sitten kymmenen vuoden päästä...

Harto Hänninen